

12. Redakční systém a webové šablony

Redakční systém je software, který umožňuje správu webu a jeho obsahu, zejména jednotlivých stránek, dokumentů, galerií apod.



Nespornou výhodou redakčního systému je, to, že umožňuje vytvářet a aktualizovat obsah webu, tj. **vkładat na web informace, dokumenty, obrázky aj., bez znalostí webových technologií** (HTML, CSS apod.). Obsah je na web vkládán obvykle pomocí tzv. WYSIWYG editoru¹, který při editaci umožňuje vidět stránku tak, jak bude skutečně vypadat, až bude zveřejněna.

Redakční systém je obvykle nastaven tak, aby se editor stránek tj. ten, kdo na web vkládá obsah, **nemusel starat o vzhled jednotlivých prvků**. Editor pouze vybírá styly odstavce (úroveň nadpisu apod.), doplňuje údaje v grafickém rozhraní (např. definuje vzhled a vlastností obrázků či dalších prvků pomocí ikon a formulářů). O formátování, definici formulářů pro výběr vlastností jednotlivých prvků, automatickou tvorbu menu nebo drobečkovou navigaci atd. se stará redakční systém.

Redakční systém pracuje s tzv. **šablonou**, která je základem pro vzhled webu, jeho strukturu, nástroje použité pro jednotlivé typy obsahů nebo pro akce na webu (automatické akce nebo akce spouštěné uživatelem). Přístupnost webu proto začíná už výběrem nebo tvorbou šablony redakčního systému.

Šablona redakčního systému není úplně totéž, co např. šablony webů pro knihovny, které u nás používají některé menší knihovny.



Šablona redakčního systému je základem pro vytvoření webu. Jsou v ní k dispozici základní stavební prvky pro definici vzhledu a nástroje je pro základní činnosti. Nemá však obvykle definovanou konkrétní strukturu webových stránek, vzhled obsahu nebo způsob, jakým jsou jednotlivé prvky na webu poskládány. Tvůrce webu musí nejprve nastavit vzhled, strukturu a případně i další nástroje svého webu a připravit šablonu pro vkládání obsahu.

Šablona webu pro knihovny je také postaveny na principech šablony redakčního systému. Na rozdíl od ní však již má předdefinovanou strukturu, která vychází z potřeb knihoven (a obsahuje např. některé sekce nebo položky menu, které jsou pro knihovny typické). Tato šablona obvykle nevyžaduje žádné větší úpravy. Po mírné úpravě vzhledu a nebo přizpůsobení některých nastavení (např. doplnění parametrů knihovny či drobné úpravy menu a/nebo sekcí webu) je téměř ihned připravena na vkládání obsahu.

Nastavení redakčního systému a jeho šablony (případně i šablony webu pro knihovny) ovlivňuje výslednou přístupnost webových stránek. Pokud je redakční systém nebo webové šablona špatně nastavena nebo nenabízí některé možnosti práce s webovou stránkou, může to mít negativní vliv na přístupnost celého webu či jednotlivých stránek. Proto je třeba mít požadavky na přístupnost na zřeteli již při výběru redakčního systému a výběru či tvorbě šablony pro webové stránky.

V rámci jednotlivých redakčních systémů existují hotové šablony, které lze využít a obvykle také více nebo méně přizpůsobit, např. upravit strukturu, grafický vzhled apod.²⁾ Některé z těchto šablon jsou již vytvářeny tak, aby byly přístupné pro uživatele se specifickými potřebami, proto při výběru šablony hledejte ty, které požadavky na přístupnost splňují.



Při hledání přístupných šablon můžete např. ve webovém vyhledávači zadat termín **accessible template** doplněný názvem příslušného redakčního systému.

Pokud web konkrétního redakčního systému umožňuje prohledávání stránek, můžete tento termín hledat přímo na tomto webu. Pokud zde nástroje pro vyhledávání nejsou k dispozici, můžete pro hledání na konkrétních stránkách využít hledání na konkrétním webu v běžném vyhledávači. Např. pro vyhledání přístupných šablon pro redakční systém Drupal na webu drupal.org zadejte do vyhledávače dotaz ve tvaru: **accessible template site:drupal.org**.

Na rozdíl od běžné představy se šablona redakčního systému nezabývá jen grafickým návrhem webu (i když ten samozřejmě jednou z jejích součástí). Na to, zda web bude nebo nebude ve výsledku přístupný, má vliv nejen [grafický vzhled](#), ale také validní zdrojový kód, [struktura webu](#), [ovládání a navigace](#), způsob, jakým systém pracuje s [obrázky](#) nebo [odkazy](#), i další aspekty.

Na co si dát pozor při tvorbě nebo výběru šablony webu

Ve fázi výběru a přípravy šablony je přístupnost spíše záležitostí webových vývojářů nikoliv knihovníků. Jakmile je však redakční systém nastaven a web zprovozněn a ukáží se problémy s přístupností, je obvykle velmi obtížné (a v některých oblastech i nemožné) přístupnost zlepšit. Proto zde uvádíme příklady oblastí, na které je třeba dát si při výběru webové šablony pozor, protože se u nich velmi často vyskytují problémy:

Struktura stránek

- Na webu musí být definovány **oblasti (regiony) stránky podle jejich funkčních rolí** (např. navigace, hlavní obsah apod.).³⁾
- Každá stránka musí mít **nadpis první úrovně a hierarchickou strukturu nadpisů** (je nutné dát pozor na logickou strukturu při využití různých bloků, ze kterých se stránka skládá).

Přístupnost menu a navigace

- Pozor si dejte zejména na přístupnost rozbalovacích menu:
 - Menu musí být **přístupné i bez použití myši**.
 - Při přechodu na další položky menu, **nesmí být uživatel nucen procházet vnořené úrovně předchozích položek** menu.
- Uživatel musí mít možnosti **přeskočit menu a přesunout se na hlavní obsah stránky**.
- Uživatel musí mít **možnost orientovat se ve struktuře webu na kterékoliv stránce**.

(drobečková navigace, mapa stránek).

Alternativní texty k obrázkům a videím

Editor musí mít možnost **vkládání alternativních popisků obrázků** (jak u obrázků vkládaných přímo do webové stránky, tak u fotogalerií) a videí.

Odkazy

- Systém musí umožnit **vytváření přístupných odkazů**. Musí být možné zejména:
 - Odlišit odkazy od okolního textu barvou a typem písma, odlišit navštívené, nenavštívené a aktivní odkazy.
 - Vizuálně zvýraznit aktivní prvek (odkaz, pole) při procházení stránky pomocí klávesnice (přiřadit aktivnímu prvku tzv. focus).

Formuláře

- **Označení povinných polí formuláře nesmí být závislé na vizuálním vnímání.**
- Náповěda a **popisky polí** musí být uvedeny před polem.
- Uživatel musí dostat dostatečně **návodné informace o chybách** při vyplnění formuláře.
- Při opravě chyby **nesmí dojít ke ztrátě vyplněných údajů**.
- Tzv. **CAPTCHA** musí být přístupná i pro uživatele, kteří nemohou vnímat informace zrakem.

Grafika

Šablona musí umožnit nastavení **funkční grafiky**, zejména:

- **Kontrasty** popředí a pozadí,
- grafické znázornění **hierarchické struktury a funkčních oblastí stránky**.

Zobrazení na mobilních zařízeních

- Šablona musí mít **responzivní design**, tj. přizpůsobit vzhled a rozložení stránky zařízení použitému k jejímu prohlížení.
- Musí být možné **samostatné nastavení vzhledu webu pro mobilní zařízení** (případně také nastavení specifických funkcí pro mobilní zařízení).

Jazyková nastavení

- Doporučuje se, aby systém umožňoval **vytvářet jazykové alternativy stránek**.

Vkládání informací do redakčního systému





I když je návrh konkrétního webu vytvořen tak, aby splňoval nároky na přístupnost pro osoby se specifickými potřebami, samo o sobě to nestačí. **Záleží nejen na návrhu webu, ale také na tom, jak jsou informace na web vkládány.** Pokud se při aktualizaci informací na webu nebere zřetel na požadavky přístupnosti, **i web, který byl navržen jako přístupný, se může lehce stát velmi bariérovým.**

Při vkládání informací ovlivňuje přístupnost stránky její správná **struktura** (název, nadpisy), **srozumitelnost informací**. Značnou roli hraje také způsob, jakým se pracuje s **odkazy na stránky**, jak jsou voleny a vkládány **[pristupnost:obrazky|obrázky]**, zda všechny texty a použité prvky mají dostatečný **kontrast** vůči pozadí, zda, netextové prvky mají **textovou alternativu**. Záleží také na tom, zda jsou **přístupné dokumenty** zveřejněné na webu, nebo jakým způsobem jsou tyto dokumenty prezentovány.

Dobře nastavený redakční systém může velmi pomoci přístupnému vkládání informací, protože uživatel některé věci nemusí hlídat – systém to dělá za něj. Mnoho aspektů přístupnosti však naopak závisí přímo na tom, jak jsou informace zveřejněny. Proto je důležité, aby lidé, kteří s webovými stránkami pracují, vkládají na web informace a upravují je, znali základní principy vkládání informací do redakčního systému formou přístupnou pro uživatele se specifickými potřebami a při editaci webových stránek tyto principy dodržovali.

Přehled základních doporučení a návodů pro vkládání informací přístupnou formou, najdete pohromadě v další části příručky **Manuál přístupné editace webu**. Tato část je spíše praktická a je určena právě pro ty, kdo informace na web vkládají. Pro ukázky jsou použity příklady z konkrétní instalace redakčního systému Drupal⁴⁾. Uvedené postupy jsou však obecně platné a jsou víceméně shodné napříč redakčními systémy, studijními (či jinými) informačními systémy, e-learningovými nástroji atd. Tyto nástroje se obvykle liší spíše drobnostmi, např. názvy tlačítek nebo polí, případně vzhledem webového (WYSIWYG) editoru.

¹⁾

WYSIWYG je akronym pro „What You See Is What You Get“, tj. „co vidíš, to dostaneš“.

²⁾

Šablony pro redakční systémy s otevřeným zdrojovým kódem jsou dostupné zcela zdarma.

³⁾

Bližší informace pro tvůrce webu najdete např. v článku **Page Regions**.

⁴⁾

Konkrétně jde o web Jaboku – Vyšší odborné školy sociálně pedagogické a teologické a web Knihovny Jabok.

From:

<https://prirucka.osvobozena-knihovna.cz/> - Metodické příručky pro knihovny

Permanent link:

https://prirucka.osvobozena-knihovna.cz/pristupnost/redakcni_system?rev=1600106012

Last update: **2020/09/14 19:53**

